

Tako predstavlja knjiga izbranih lužiškosrbskih pravljic »Leteča ladja« iz lanskega leta tretjo knjigo, ki je bila pri nas prevedena iz lužiškosrbskih slovstev.

4. ŠALJIVKA O ZAMENJANI KRSTI. V članku »Kulturne povezave na velike razdalje« JiS IV, 123) in v razpravi »Ljudska povestica o napačni krsti« (zbornik »Alpes Orientales«, SAZU, 1959, 13—32) obravnava dr. Ivan Grafenauer ljudsko povedko, kako pogrebci ob pokopu v hudi zimi zamenjajo krsto z mrličem in krsto s suhimi hruškami in namesto mrliča zagrebejo hruške. Ko razbira poročila o tem ljudskem pripovednem motivu iz Vzhodnih Alp in njihove neposredne bližine, izraža prepričanje, da mora tako ljudsko izročilo obstajati tudi v Srednji Evropi, čeprav ne more navesti za to nobenega zapisa.

Iz Srednje Evrope morem navesti šaljivko o napačni krsti iz knjige »Revna predica« (»Chudá přadlena«, 1940, 306) češke pisateljice Jarmile Glazarove. (O pisateljici in posebej o značaju njene »Revne predice« gl. esej v sloven. prevodu njenega romana »Advent«.) Glazarová je to povedko slišala na Valaškem. Navaja jo, kakor da se je v resnici zgodila v nekem hribovskem kraju. Valaško je pokrajina kmetov in pastirjev med slovaško mejo ter moravsko-šlezijskim razvodjem, gorski svet gornjih tokov Bečve in Ostravice. Zgodbica pripoveduje:

V bajti neke v hribih sta živela preužitkarja. V skrbi za poslednje reči sta si omislila suhi, bukovi krsti in ju spravila na podstrešje. Jeseni je bila izredna letina hrušk. Nasušila sta si jih toliko, da jih že nista imela več kam spraviti. Da ne bi prišle do njih miši ali da ne bi splesnele, sta jih shranila v eno izmed krst. »Zdrava sva še,« je dejal starec, »upajva, da se nama ne bo še nič zgodilo.« Prišla je zima, snega je zapadlo do dimnika in starec je za pljučnico umrl. Ker ga niso mogli odnesti na blagoslovljeno pokopališče, so ga položili, kakor je to bila tudi sicer ob hudih zimah navada, v krsto na podstrešju, da počaka odmeke. Ko so zameti splahneli, so sosedje odnesli krsto k cerkvi in jo pokopali. Pa je prišla pomlad. In čim več je bilo sonca, tem bolj čudno je dišalo s podstrešja. Šli so gledat, pa so videli, da so krsti zamenjali in v resnici pokopali krsto s suhimi hruškami namesto z mrličem.

Viktor Smolej

VSAKEMU SVOJE

Analiza v JiS V, 128 je logično pravilna, vendar nam to še ni zmeraj zadosten razlog, da kake stalne rečenice zato že presukavamo. Z vprašanjem so se že davno srečali drugi naši besednjakarji in slovničarji. Tako ima Pleteršnik pod svoj vprašanje tudi s te strani obdelano in ni za njim nihče povedal nič novega. Na prvem mestu navaja: »prisvaja kaj subjektu istega stavka«, potem pa na drugem mestu: »prisvaja kaj mišljenemu, dasi ne tudi gramatičnemu subjektu«: *pustite vsakemu svojo! dati vsakemu v svoje roke* (Levstik), *sodba o svojem delu ne pristoji meni* (Levstik); *sin moj, um svoj*; *s svojo roko podpisati, svoje glave biti, po svoji volji ravnati, preveliko svojo voljo dati* = *prostost, sodnija določuje o svojem in tujem* (Vrt.), *svoja korist* »Eigennutz«, *vsakemu se svoje najlepše zdi* (n. pr.); *iskrice so svoje rože, svoji smo si, smo ni nekaj svoji* = v rodu; *bolj če je svoj, bolj se ga boji*.

Iz tega so doslej pobirali zglede vsi, ki so obravnavali to vprašanje. Breznik je v 1. izd. slovnice (1916) prav tako ločil te dve vrsti uporabe, ko dodaja pod »b) v pomenu lastne posesti kakor nemški *sein, eigen*«, potem navaja nekaj Pleteršnikovih zgledov, dodaja pa še Slomškov stavek: *Zvestoba v svojem stanu je mati ... sreče*. V kasnejših izdajah je to točko umaknil; zdela se mu je najbrž bolj slovarska kakor slovnična. Tako je tudi nobena naslednjih slovnice ne prinaša. Pač pa jo imajo po vrsti slovarji, zlasti pa SP 1950 skoraj po besedi iz Pleteršnika in z njegovimi zgledi.

Gotovo je, da je zaimsek *svoj* zaživel tudi zunaj ostro začrtanih mej logične uporabe, ker je zaznamoval svojino sploh; v tem pomenu je razvil celo vrsto izvedenk, koder se komaj še zavedamo zveze s svojilnim zaimkom. Mislim, da je pač nekaj pomagal tudi tuji vpliv, zakaj krilatice *Vsakemu svoje* ni papirnata, čeprav se je močno razživila prav v zadnjih desetletjih s političnimi boji. Ljudje pa pravijo: *Vsakemu ta svoje!* To je tesno po nemškem: *Jedem das Seine*. Po logični analizi je krilatice sicer napačna in pomeni pravzaprav nekaj drugega, kakor bi rada povedala, toda razumemo jo vsi enoumno. Takih zvez po smislu (»kata synesin«) imajo vsi jeziki, zato je seveda prav, če kdo piše: *Vsakemu njegovo!* ne bi pa zaradi tega že preganjal *Vsakemu svoje!* Prav tako ne drugih primerov, ki jih navaja SP 1950.

J. S.